

**Основні вимоги до оформлення текстів рукописів підручників,
навчальних посібників (включно з конспектами лекцій) та монографій**

ДОДАТОК А

Структура та оформлення тексту рукопису

Для підготовки рукописів навчально-методичної (НМЛ) та наукової літератури *рекомендується* використовувати вимоги до оформлення, наведені у ДСТУ 3008-2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення» (далі ДСТУ 3008-2015).

І) Рукопис може мати таку структуру:

І.а) Для навчально-методичної літератури:

- **Зміст**
- **Скорочення та умовні позначки** (за необхідністю)
- **Передмова** (якщо необхідна)
- **Вступ** (обов'язковий)
- **Змістова частина рукопису** (суть рукопису):
 - обов'язково містить запитання або тести для самоконтролю після кожного розділу або підрозділу;
 - може мати (за необхідністю):
 - обов'язкові та додаткові задачі, приклади;
 - довідково-інформаційні дані для розв'язання задач (таблиці, схеми тощо).
- **Висновки** (за потреби)
- **Використані джерела** --перелік джерел посилань, звідки запозичено фактичний матеріал
- **Рекомендована література** -- додаткова література для поглибленого вивчення матеріалу навчальної дисципліни (якщо необхідна)
- **Глосарій** – короткий словник термінів (якщо необхідний)
- **Предметний покажчик** (обов'язковий для конспектів лекцій та навчальних посібників)
- **Іменний покажчики** (за потреби)
- **Додатки** (якщо необхідні)

І.б) Для монографій:

- **Зміст**
- **Скорочення та умовні позначки** (за необхідністю)
- **Передмова** (якщо необхідна)
- **Вступ**
- **Змістова частина монографії** (суть монографії)
- **Висновки**
- **Рекомендації** (за наявністю)
- **Перелік джерел посилання** (список використаних джерел)
- **Додатки** (за необхідністю)
- **Розгорнута анотація** + ключові слова (англійською та українською мовами, за необхідністю).

II) У повному обсязі необхідно враховувати вимоги до оформлення рукопису, викладені у таких пунктах ДСТУ 3008-2015 як:

7.4 Нумерація розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів

7.5 Рисунки

7.6 Таблиці

7.10 Формули та рівняння

7.15 Додатки.

III) Також під час форматування тексту рукопису треба враховувати наступне:

- на сторінках рукопису використовувати береги 25 мм з усіх боків аркушу;
- основний текст рукопису друкувати шрифтом **Times New Roman**, кеглем **14 пт** прямого накреслення через інтервал з множителем **1,15** (для навчально-методичної літератури допустимий *одинарний* інтервал);
- абзацний відступ має бути однаковий упродовж усього тексту й дорівнювати **1,25 см**;
- необхідно дотримуватись правил переносу, переноси слів в заголовках не використовувати;
- сторінки рукопису нумерувати, починаючи з титульного аркушу (1-ша стор) та звороту титульного аркуша (2-га стор.), остання сторінка – це випускні дані видавництва;
- номер сторінки проставляти у нижньому колонтитулі посередині, кеглем 14пт, при цьому титульні аркуші не нумерують;
- розділи і підрозділи обов'язково мають заголовки; пункти й підпункти можуть мати заголовки;
- заголовки розділів треба друкувати з абзацу (або посередині рядка) великими літерами напівжирним шрифтом без крапки в кінці;
- заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів треба друкувати з абзацу з великої літери без крапки в кінці;
- відстань між заголовком розділів (підрозділів, пунктів) і текстом має бути не менше ніж один порожній рядок;
- не можна:
 - розривати рисунок і підпис під ним;
 - залишати заголовок розділу, підрозділу, назву таблиці або її «шапку» в нижній частині сторінки, якщо після них розміщується тільки 1 рядок тексту.

IV) Вимоги до форматування списку використаних джерел:

Список використаних джерел формується за вибором авторів рукопису одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків (посилання латиницею розміщуються після посилань кирилицею);
- у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у рукопису оформляється авторами з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

У **монографії** списки використаних джерел можуть розміщуватись:

- в кінці **тексту рукопису** після висновків і рекомендацій;
- в кінці кожного розділу змістовної частини монографії.

Приклади оформлення списків посилань у рукопису

При підготовці списків посилань рекомендовано дотримуватись вимог ДСТУ 8302:2015 "Інформація та документація. Бібліографічне посилання".

КНИГИ

Один автор

Гребінь В. В. Сучасний водний режим річок України (ландшафтно-гідрологічний аналіз) : монографія. Київ : Ніка-центр, 2010. 316 с.

Malan D. J. Physics of Lightning. London : The English Universities Press, Ltd., 1963. 176 p.

McIlveen R. Fundamentals of Weather and Climate. 2nd edn. Oxford University Press, 2010. 661 p.

Із зазначенням інституціональної приналежності авторів:

Тимченко В. М. Эколого-гидрологические исследования водоемов Северо-Западного Причерноморья : монографія / Ин-т гидробиологии АН УССР. Киев : Наукова думка, 1990. 240 с.

Два автори

Лобода Н. С., Гопченко Є. Д. Стохастичні моделі у гідрологічних розрахунках : навч. пос. Одеса : Екологія, 2006. 200 с.

Із зазначенням інституціональної приналежності авторів:

Иванов В. А., Тучковенко Ю. С. Прикладное математическое моделирование качества вод шельфовых морских экосистем : монографія / Морской гидроф. ин-т НАН Украины, Одес. гос. экол. ун-т. Севастополь : НПЦ ЭКОСИ-Гидрофизика, 2006. 368 с.

Ivanov V. A., Belokopytov V. N. Oceanography of the Black Sea / National Academy of Sciences of Ukraine, Marine Hydrophysical Institute, Sevastopol : ECOSY-Gidrofizika, 2013. 210 p.

Три автора

Із зазначенням інституціональної приналежності авторів:

Minicheva G., Afanasyev D., Kurakin A. Black Sea monitoring guidelines : Macrophytobenthos / Secretariat of commission on protection of the Black Sea against pollution. Istanbul. 2015. 76 p.

Чотири та більше авторів

Число авторів 4

Аналітична хімія поверхневих вод / Набиванець Б. Й., Осадчий В. І., Осадча Н. М., Набиванець Ю. Б. Київ : Наукова думка, 2007. 457 с.

Число авторів 4 та наявність редактора

Гідротехнічні споруди : підручник / Дмитрієв А. Ф., Хлапук М. М., Шумінській В. Д., Дмитрієва О. А.; за ред. А. Ф. Дмитрієва. Рівне : Вид-во Рівненського державного технічного університету, 1999. 328 с.

Числом авторів більше 4

Оцінка техногенного впливу на геологічне середовище : підручник / Сафранов Т. А., Чепіжко О. В., Коніков Є. Г. та ін. Одеса : Екологія, 2012. 272 с.

Із зазначенням інституціональної приналежності, наявністю редакторів та числом авторів більше 4 (колективний автор)

Водні ресурси та гідроекологічний стан Тилігульського лиману : монографія / Од. держ. еколог. ун-т; за ред. Ю. С. Тучковенко, Н. С. Лободи. Одеса : ТЕС, 2014. 277 с.

За наявністю редакторів та числом авторів більше 4 (колективний автор)

Coastal Lagoons in Europe: Integrated Water Resource Strategies / Edited by: A. I. Lillebø, P. Stålnacke, G. D. Gooch. London : IWA Publishing, 2015. 227 p.

Інституціональне видання (колективний автор без редактора)

Методическое указание по выявлению и количественной оценке диоксинов и фуранов. Женева: ЮНЕП., 2013. 314 с.

Книга у перекладі

Страшкраба М., Гнаука А. Пресноводные экосистемы. Математическое моделирование / пер. с англ. В. А. Пучкина; под ред. В. И. Беляева. Москва : Мир, 1989. 376 с.

Багатотомне видання

Инженерная геодинамика Украины и Молдовы (оползневые геосистемы): в 2 т. Т. 2 : Закономерности формирования и развития оползневых процессов на территории Северного Причерноморья / под ред. Г. И. Рудько, В. А. Осюка. Черновцы : Букрек, 2012. 744 с.

Гидрометеорологические условия морей Украины. Т. 2 : Черное море / Ильин Ю. П., Репетин Л. Н., Белокопытов В. Н. и др. Севастополь, 2012. 421 с.

Ресурсы поверхностных вод СССР. Описание рек и озер и расчеты основных характеристик их режима. Т. 6. Украина и Молдавия. Вып. 1. Западная Украина и Молдавия / под ред. М. С. Каганера. Ленинград : Гидрометеиздат, 1978. 491 с.

The IMLI Treatise on Global Ocean Governance. Vol. 1 : UN and Global Ocean Governance / Edited by: D. J. Attard, D. M. Ong, D. Kritsiotis. Oxford University Press, 2018. 358 p.

Straškraba, M., Gnauck, A. Developed in Environmental Modelling. Vol.8 : Freshwater ecosystems. Modelling and simulation. Amsterdam-Oxford – New York – Tokyo : Elsevier, 1985. 215 p.

Частина книги: допускається назву книги розташовувати після подвійного слешу прямим шрифтом, наприклад: // Северо-западная часть Черного моря : биология и экология

Берлинский Н. А., Тужилкин В. С., Косарев А. Н., Налбандов Ю. Р. Изменчивость гидрофизических полей и придонной гипоксии. Северо-западная часть Черного моря : биология и экология / под ред. Ю. П. Зайцева, Б. Г. Александрова. Киев : Наукова думка, 2006. С. 32-51

Horii K., Nakano M. Artificially triggered lightning. *Handbook of Atmospheric Electrodynamics* / Edited by H. Volland. CRC Press, 1995. Vol. 1. Pp. 151-166.

Born K. et al. Moroccan climate in the present and future: combined view from observational data and regional climate scenarios. *Climatic Changes and Water Resources in the Middle East and North Africa : Part of the series Environmental Science and Engineering* / Edited by F. H. Zereini, A. A. Hötzl. Springer, 2008. Pp. 29-45.

СТАТТІ З ПРОДОВЖУВАНИХ ТА ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

Допускається назву журналу розташовувати після подвійного слешу прямим шрифтом, наприклад: // Труды ГГО

Статті англійською мовою

Douglas B. C. Global sea level rise. *Journal of Geophysical Research*. 1991. 96. Pp. 6981–6992.

Kushnir D., Tuchkovenko Y. Assessment of effectiveness of coastal protection structures for ensuring a constant lagoon-sea water exchange in the North-Western Black Sea Region. *Geographia Technica*. 2018. 13(2). Pp. 62-72.

За відсутності в оригіналі статті анотації англійською мовою

Тучковенко Ю. С., Иванов В. А. Моделирование процессов формирования качества вод северо-западной части Черного моря. *Экологическая безопасность прибрежной и шельфовой зон и комплексное использование ресурсов шельфа*. 2007. Вып. 15. С. 304-325.

Ляхин Ю. И. О скорости обмена кислородом между океаном и атмосферой. *Океанология*. 1980. Т. 18. № 6. С. 1014-1021.

За наявності в оригіналі статті анотації англійською мовою

Тучковенко Ю. С., Лобода Н. С., Кушнір Д. В. Результати чисельного моделювання внутрішньорічної мінливості гідрологічних характеристик Куяльницького лиману за різних обсягів стоку річки Великий Куяльник. *Український гідрометеорологічний журнал*. 2017. №20. С. 105-119. <https://doi.org/10.31481/uhmj.20.2017.13>

Отченаш Н. Д. Обґрунтування вибору регіональної кліматичної моделі для аналізу кліматичних змін та водних ресурсів в межах водозбору Куяльницького лиману. *Вісник Одеського державного екологічного університету*. 2015. Вип. 19. С. 120-125.

Більше трьох авторів

Новое поколение климатических моделей / Павлова Т. В., Катцов В. М., Мелешко В. П. и др. *Труды ГГО*. 2014. Вып. 575. С. 5-64.

Одеський науковий кластер океанографічних досліджень: сучасний стан та перспективи / Тучковенко Ю. С. та ін. *Український гідрометеорологічний журнал*. 2017. №19. С. 106-119. <https://doi.org/10.31481/uhmj.19.2017.12>

A distinct class of isolated intracloud lightning discharges and their associated radio emissions / Smith D.A. et al. *J. Geophys. Res.* 1999. 104. Pp. 4189-4212.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ, МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ

Допускається назву тез доповідей або матеріалів конференцій розташовувати після подвійного слесу прямим шрифтом, наприклад: // 20th International Lightning Detection Conference

Вибір типових років в басейні Тилігульського лиману при розрахунках стоку за сценарієм глобального потепління М10 / Лобода Н. С. та ін. *Лимани північно-західного Причорномор'я: сучасний гідроекологічний стан, проблеми водного та екологічного менеджменту та шляхи їх вирішення*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 1-3 жовтня. Одеса. 2014. С. 28-30.

Тучковенко Ю. С., Лобода Н. С. Влияние изменений климата на стратегию водного менеджмента лагун северо-западного Причерноморья. *Тези доповідей I Всеукр. гідрометеорологічного з'їзду з міжнародною участю*, 22-23 березня. Одеса : ТЕС, 2017. С. 312-313.

Тучковенко Ю. С., Лобода Н. С., Гриб О. М. Комплексне управління водними ресурсами басейну Куяльницького лиману та його гідроекологічним станом в умовах господарської діяльності і кліматичних змін. *Соціум і науки про Землю : тези доповідей Міжнародної наук.-практ. конф.*, 21-23 вересня. Запоріжжя, 2017. С. 124-125.

Oliveira A., Fortunato A. B., Dias J. M. Numerical modeling of the Aveiro inlet dynamics. *Proceedings of the 30th International Conference on Coastal Engineering* / Edited by J. M. Smith. World Scientific Publishing Co., 2006. Pp. 3282–3294.

Naccarato K. P., Pinto Jr. O. The third generation relative detection efficiency model for the brazilian lightning detection network (brasildat). *20th International Lightning Detection Conference*, 21-22 April. Tucson, Arizona USA, 2008.

Trends of bathymetric variations at a tidal inlet / Plecha S., Rodrigues S., Silva P. et al. *Proceedings of the 5th IAHR Symposium on River, Coastal and Estuarine Morphodynamics* / Edited by: M. Dohmen-Janssen, S. Hulscher. Enschede, The Netherlands, ISBN: 0415453631, 2007. Pp. 19–23.

АВТОРЕФЕРАТ ТА ДИСЕРТАЦІЯ НА ЗДОБУТТЯ ВЧЕНОГО СТУПЕННЯ КАНДИДАТА ТА ДОКТОРА НАУК

Дисертація ...кандидата наук

Boutle I. Boundary-Layer Processes in Mid-latitude Cyclones : Ph.D. Thesis / The University of Reading. Department of Meteorology. 2009. URL: http://www.met.rdg.ac.uk/~bl_met/research/PhDtheses/boutle_2009.pdf (accessed 31.07.2018)

Автореферат дисертації ...доктора наук

Тужилкин В. С. Сезонная и многолетняя изменчивость термohалинной структуры вод Черного и Каспийского морей и процессы ее формирования : автореф. дис. ... д-ра геогр. наук / МГУ. Москва, 2008. 48 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Структура посилань для книг та статей така сама, як і для друкованого видання, тільки наприкінці додаємо URL адресу та дату останнього звернення до ресурсу, або DOI.

Періодичне видання

Local time variation in land/ocean lightning flash density as measured by the World Wide Lightning Location Network / Lay E. H. et al. *J. Geophys. Res.* 2007. 112. Pp. D13111. <https://doi.org/10.1029/2006JD007944>

Uvirkaa Akumaga et al. Utilizing process-based modeling to assess the impact of climate change on crop yields and adaptation options in the Niger River basin, West Africa. *Agronomy*. 2018. 8(2). <https://doi.org/10.3390/agronomy8020011>

Книга

The Polish climate in the European context : An historical overview / Edited by R. Przybylak, J. Majorowicz, R. Brázdil. Berlin, Heidelberg, New York : Springer Science & Business Media, 2010. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-3167-9>

Сторінки з веб-сайту

Без автора:

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p> (дата звернення: 21.01.2018).

Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_057 (дата звернення: 20.03.2018)

Budget (Wales) Act 2008 (asp 2). URL: <http://www.legislation.gov.uk/asp/2008/2/contents> (Accessed: 19 March 2009).

Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2012 рік. URL: <http://blagoustriy.info/> (дата звернення 10.02.2017)

Перевод в условное топливо. URL: http://www.vinser-audit.ru/fuel_calc (дата обращения 18.10.2016)

Організація в якості автора:

Advanced wastewater treatment to achieve low concentration of phosphorus / U.S. Environmental Protection Agency. Region 10. Office of Water and Watersheds. Seattle, WA, 2007. URL: http://www.epa.gov/region10/pdf/tmdl/awt_report.pdf (Accessed: 29.03.2016)

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, ІНСТРУКЦІЇ, СТАНДАРТИ

Нормативні документи, інструкції

Паспорт реки Барабой / Государственный комитет Украины по водному хозяйству. Одесса, 1992. 180 с.

Коригування правил експлуатації водосховища комплексного призначення. Водогосподарський паспорт і правила експлуатації Барабойського водосховища в Біляївському районі Одеської області / РНЦВП «Фобіус». Одеса, 2010. 76 с.

Правила эксплуатации Санжейского водохранилища. (Корректировка 2011) / Государственный комитет Украины по водному хозяйству; Государственный проектно-изыскательский институт «Укрюжгипроводхоз». Одесса, 2011. 66 с.

ДБН В.2.4. Визначення розрахункових гідрологічних характеристик / Державне підприємство «Науково-дослідний інститут будівельних конструкцій» (ДП НДІБК). Київ, 2014. 137 с.

Стандарти: Після міста зазначаємо 'Назву дозвільної організації'

ДсанПіН 2.2.4-171-10. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною. Київ : Міністерство юстиції України, 2010. 36 с.

ДСТУ 4808:2007. Джерела централізованого водопостачання. «Гігієнічні та екологічні вимоги щодо якості води і правила вибирання». Київ : Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, 2007. 36 с.

ДСТУ 3041-95. Гідросфера. Використання і охорона води. Київ : Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики, 1995. 44 с.